

Priopćenje za medije

Luxembourg, 15. lipnja 2022.

Smanjivanje razlika u razinama inovacija u EU-u: države članice moraju se više uključiti

Kako bi se smanjile postojeće razlike u razinama inovacija u EU-u i iskoristio potencijal za izvrsnost u zemljama koje zaostaju, Europska komisija primjenjuje posebne mjere (poznate kao „mjere širenja”) kako bi se tim zemljama omogućio bolji pristup ključnom financiranju sredstvima EU-a. Međutim, Europski revizorski sud (Sud) utvrdio je u danas objavljenom izvješću da postizanje stvarne promjene u velikoj mjeri ovisi o nacionalnim vladama, koje moraju postaviti istraživanje i inovacije kao prioritet kako bi se potaknula ulaganja i reforme. Mjerama širenja tim se zemljama može dati samo početni poticaj u ostvarivanju napretka, ali te mjere same po sebi nisu dovoljne da dovedu do promjena potrebnih u nacionalnim istraživačkim i inovacijskim ekosustavima.

Sudjelovanje u višegodišnjim programima EU-a za istraživanje i inovacije temelji se na izvrsnosti, što znači da se odabiru samo najbolji prijedlozi. Zbog toga se istraživači i inovatori iz zemalja u kojima se bilježi niska razina uspješnosti – čiji su istraživački i inovacijski sustavi manje razvijeni – suočavaju s poteškoćama u natjecanju s istraživačima i inovatorima iz uspješnijih zemalja i rjeđe uspijevaju sudjelovati u programima, čime se pak ograničava potencijal tih zemalja da prevladaju svoje nedostatke u području istraživanja i inovacija. Odgovor EU-a na taj začarani krug bilo je uvođenje mjera za širenje sudjelovanja u programu financiranja Obzor 2020. za razdoblje 2014. – 2020. Te su mjere bile usmjerene na 13 zemalja koje su pristupile EU-u od 2004. te na Luksemburg i Portugal.

„Kako bi se iskoristio potencijal EU-a i smanjile razlike između predvodnika u inovacijama i skromnih inovatora, istraživači iz cijelog EU-a trebali bi moći ostvariti koristi od njegovih programa financiranja”, izjavila je Ivana Maletić, članica Suda zadužena za ovo izvješće. „Komisija pomaže zemljama koje su manje uspješne uhvatiti korak, ali njezina potpora ne može činiti čuda i može djelovati samo kao katalizator. Kako bi se prekinuo taj začarani krug, države članice moraju u cijelosti odigrati svoju ulogu.”

Revizori su zaključili da su mjere širenja primjerene svojoj svrsi jer su usmjerene na razloge zbog kojih se u određenim zemljama bilježi niska razina uspješnosti u području istraživanja i inovacija i ograničeno sudjelovanje u uzastopnim programima EU-a. Međutim, revizori kritiziraju činjenicu da su projekti širenja bili koncentrirani u samo nekoliko zemalja. To vodi do rizika od toga da će se začarani krug nastaviti jer su neke od ciljanih zemalja ponovno ostvarile znatno manje koristi od mjera širenja. Revizori pozivaju Komisiju na to da izbjegava dodjeljivati većinu projekata nekolicini

U ovom priopćenju za medije iznesene su glavne poruke tematskog izvješća Europskog revizorskog suda. Cjeloviti tekst izvješća dostupan je na eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

zemalja i da poduzme korake za širenje sudjelovanja u slučajevima u kojima nastanu postojeće ozbiljne neravnoteže.

Međutim, ključni čimbenik o kojem ovisi uspješnost određene zemlje njezine su razine istraživanja i inovacija te reforme u tom području. Prosječna ulaganja u istraživanje i inovacije u EU-u 2020. iznosila su 2,3 % BDP-a, što je ispod ciljane vrijednosti od 3 %. Od 15 zemalja širenja samo su Slovenija i Češka uložile više od 2 %. Osim toga, nisu sve zemlje iskoristile instrument za političku potporu, jedan od niza instrumenata politike koje im je Komisija stavila na raspolaganje kako bi im pomogla u poticanju nacionalnih reformi. Zemlje su same mogle odlučiti hoće li i kako primijeniti preporuke Komisije u kontekstu tog instrumenta, što znači da su se njime promjene mogle potaknuti tek u ograničenoj mjeri. Međutim, Komisija je iskoristila saznanja stečena na temelju aktivnosti u okviru tog instrumenta za svoje procjene zemalja u području istraživanja i inovacija u sklopu godišnjeg procesa koordinacije gospodarskih i fiskalnih politika (poznat kao „europski semestar“).

Većina projekata širenja trenutačno je u tijeku, stoga će njihov puni učinak biti vidljiv tek u nadolazećim godinama. Ipak, revizori su utvrdili da projekti počinju davati obećavajuće prve rezultate, primjerice u pogledu broja znanstvenih publikacija, umrežavanja i pristupa većoj količini bespovratnih sredstava. Međutim, provedba projekata također je bila obilježena problemima jer su se pojavljivale poteškoće s pravodobnim osiguravanjem potrebnih dopunskih sredstava, zapošljavanjem međunarodnih istraživača i, što je najvažnije, ostvarivanjem vlastitih prihoda u svrhu postizanja održivosti. Revizori su analizirali dvije mjere usmjerene na stvaranje dugoročnih učinaka za korisnike: udruživanje (potpora centrima izvrsnosti) i katedre europskog istraživačkog prostora (privlačenje izvrsnih znanstvenika u istraživačke institucije). Utvrdili su da su korisnici tih mjera mogli iskoristiti rezultate svojih istraživanja tek u ograničenoj mjeri.

Kontekst

EU od 1984. pruža potporu za istraživanje i inovacije provedbom uzastopnih okvirnih programa kao što su Obzor 2020. (kojim je obuhvaćeno razdoblje 2014. – 2020. s proračunom od 76,4 milijarde eura) i Obzor Europa (razdoblje 2021. – 2027., 95,5 milijardi eura). Razlozi za nisku razinu uspješnosti određenih zemalja i njihovo ograničeno sudjelovanje u programu Obzor 2020. uključuju neprikladne istraživačke i inovacijske sustave (npr. fragmentirane upravljačke strukture, ograničena ulaganja), manjak ljudskog kapitala (odljev mozgova) i ograničenu internacionalizaciju istraživačkih i inovacijskih institucija. Cilj mjera širenja bio je povećati kapacitet istraživačkih institucija u zemljama s niskom razinom uspješnosti pomažući im da se umrežavaju, uspostavljaju partnerstva s vodećim institucijama i privlače visokokvalificirane zaposlenike. Proračun za te mjere za razdoblje 2014. – 2020. iznosio je 935 milijuna eura u okviru programa Obzor 2020. i 2,95 milijardi eura za razdoblje 2021. – 2027. u okviru programa Obzor Europa. Sve države članice koje su kategorizirane kao zemlje širenja u okviru programa Obzor 2020. zadržale su taj status u okviru programa Obzor Europa, uz iznimku Luksemburga, koji je zamijenila Grčka.

Tematsko izvješće 15/2022 „Mjere za širenje sudjelovanja u programu Obzor 2020. dobro su osmišljene, ali postizanje održivih promjena uglavnom će ovisiti o naporima nacionalnih tijela“ dostupno je na internetskim stranicama Suda (eca.europa.eu). Kasnije ove godine Sud će objaviti tematsko izvješće o sinergijama između programa Obzor 2020. i europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Kontakt za medije

Služba Suda za odnose s medijima: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – M: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – M: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – M: (+352) 691 553 547